

گزارش برگزاری نخستین کنگره بین المللی جراحی مغز و اعصاب در بیمارستان رضوی مشهد

Report of the First Razavi International Neurosurgery Congress

Leyla Bayan

لیلا بیان

Shefa Neuroscience Research Center, Khatam-al-Anbia Hospital, Tehran, Iran.

مرکز تحقیقات علوم اعصاب شفا، بیمارستان خاتم الانبیا، تهران، ایران.

چکیده

به منظور فراهم نمودن فضایی جهت بحث و گفت‌وگو در ارتباط با تازه ترین دستاوردها و تکنیک های جراحی مغز و اعصاب و آشنایی با پیشرفت های علمی و نوآوری های تحقیقاتی، نخستین کنگره بین المللی مغز و اعصاب در بیمارستان رضوی مشهد به مدت سه روز از ۲۱ لغایت ۲۳ تیرماه ۱۳۹۱ برگزار گردید. موسسه مغز و اعصاب سارا چین از نیویورک آمریکا از همکاران اصلی این کنگره بودند. بیش از ۲۵ جراح مغز و اعصاب از سراسر دنیا (آمریکا، آلمان، انگلیس، ایتالیا، مصر، سوئیس، سوریه، بلغارستان، افغانستان، برزیل و استرالیا) در این کنگره شرکت نمودند. به علاوه بیش از ۴۰ جراح سرشناس ایرانی آخرین دستاوردهای علمی خود را در زمینه جراحی مغز و اعصاب ارائه کردند که بسیار مورد استقبال قرار گرفت. سخنرانی ها در طیف گسترده ای از بیماری های مغز و اعصاب شامل بیماری های مغزی-عروقی، داخل عروقی، اعصاب محیطی، ضربات مغزی، تومورهای داخل جمجمه ای، درد، جراحی مغز و اعصاب اطفال و علوم پایه اعصاب ارائه شد. بیش از ۱۰۰ سخنرانی و پوستر در این کنگره ارائه گردید. مهمترین هدف از برگزاری این کنگره افزایش سطح همکاری بین جراحان مغز و اعصاب و دانشمندان علوم اعصاب ایران و سایر متخصصین در خارج از کشور بود. بیش از ۵۰٪ از شرکت کنندگان کنگره افراد زیر ۳۰ سال بودند که با آموزش این محققان و پزشکان جوان می توانیم آینده ای بهتر را در زمینه ی علوم اعصاب برای ایران رقم بزنیم.

کلید واژه:

جراحی مغز و اعصاب،
علوم اعصاب،
بیماری.

ABSTRACT

In order to provide a forum to discuss and present the state of art and up-to-date neurosurgical treatments, operative techniques, clinical and technological advances, and making ground for research in the neuroscience field, the first Razavi International Neurosurgery Congress was held in Razavi Neuroscience Center in Razavi Hospital, Mashhad, Iran from July 11-13, 2012. Twenty-Five neurosurgeons from around the world (USA, Germany, England, Italy, Egypt, Switzerland, Syria, Bulgaria, Afghanistan, Brazil and Australia) participated in this congress, alongside many locals. The Sarah Jane Brain Foundation (located in New York, USA) was an official partner of this congress. Lectures presented spanned a wide spectrum of neurological diseases including: cerebrovascular, endovascular, peripheral nerve, trauma, intracranial tumors, pain and functional, pediatric neurosurgery and basic neuroscience. Over 100 lectures and poster presentations were shared in this congress. All with one purpose is to enhance the collaboration between clinical neurosurgeons and neuroscientists in Iran and their colleagues from around the world and provide the highest neurosurgical care and management to the Iranian people and surrounding region. More than 50 percent of the members of the audience in this Congress were younger than 30 years of age; training of these young clinicians and scientists by well-known neurosurgeons raises hope for a brighter future for patients in this region.

Key words:

Neurosurgery,
Neurosciences,
Disease.

* Corresponding Author:

Leyla Bayan

E-mail: Leila.Bayan@gmail.com

• نویسنده مسئول:

لیلا بیان

Leila.Bayan@gmail.com: آدرس الکترونیکی:

مقدمه

تعدادی از بیماران پس از انجام این عمل ها زنده مانده اند چرا که در بقایای جمجمه های باقیمانده از آن زمان (در مومیائی ها) علائم بهبودی در لبه ی سوراخ شده جمجمه مشاهده گردیده است. حتی در پاپیروس ادوین اسمیت نکاتی در مورد اصول تشخیص و درمان بیماری های عصبی که هنوز هم موثر هستند دیده می شود (۲).

جراحی مغز و اعصاب در قرون اخیر

پیشرفت های عمده قرن نوزدهم انجام موفقیت آمیز اعمال جراحی از جمله جراحی اعصاب را میسر نمود. معرفی روش های گند زدایی توسط لرد جوزف لیستر و بعداً فنون ضد عفونی کردن باعث کاهش بروز عفونت شد. استفاده از بی حسی و بی هوشی توسط ویلیام تی-جیمورتون باعث عملی شدن انجام اعمال جراحی بدون درد و طولانی تر شد. در انتهای قرن نوزدهم و ادامه آن تا قرن بیستم رشته جراحی اعصاب به عنوان رشته ای مستقل رشد و توسعه یافت. سر ویکتور هورسلی اولین جراح بریتانیایی بود که به طور اختصاصی در رشته جراحی اعصاب کار می کرد و در امریکا هاروی کوشینگ که زیر نظر جراح شهیر ویلیام هالستد کار می کرد اولین جراح امریکایی بود که به طور اختصاصی به انجام اعمال جراحی اعصاب می پرداخت و به عنوان پدر جراحی اعصاب نوین شناخته شد. افراد توانمند فراوانی باعث پیشرفت بیشتر جراحی اعصاب در سال های بعد شدند. افزایش دانش نورواناتومی، نورروفیزیولوژی، نورانستزیولوژی، نورورادیولوژی، آنژیوگرافی عروق مغز، استفاده از رادیوایزوتوپ ها، بوجود آمدن کوتر مونوپولار و بایپولار، میکروسکوپ جراحی، جراحی آندوسکوپی، مکنده های التراسونیک، فن دانش نقشه برداری مغز، امکان انجام اعمال جراحی عروق مغز، انجام عملیات جراحی اعصاب با کمک کامپیوتر، استرئوتاکسی، درمان های ژنتیکی و زیست مولکولی، استفاده از سلول های بنیادی و پیشرفت های ژنتیکی، ژن درمانی و تکنیک های آندوواسکولار، نورونوویگاسیون، اختراع سی تی اسکن، ام آر آی و کاربرد ابزارهای مختلف در ستون مهره ها گوشه ای از دلایل پیشرفت

جراحی اعصاب در میان دیگر رشته های جراحی از جایگاه خاصی برخوردار است، نه تنها از روش ها و تکنیک های دیگر رشته های جراحی استفاده می کند بلکه از تکنیک ها و روش های خاص خود که در هیچ رشته دیگر جراحی همتا ندارد، مدد می جوید و بطور کلی شباهت ها و ارتباط های فراوانی با رشته بیماری های اعصاب (Neurology) و علوم پایه اعصاب (Neuroscience) و روانپزشکی (Psychiatry) دارد. جراحی اعصاب با تشخیص، ارزیابی و درمان بیماری های سیستم عصبی و ستون مهره ها سر و کار دارد. بنابراین مشکلاتی نظیر ضربه به سر و ستون مهره ها و اعصاب محیطی، فتق دیسک بین مهره ای و صدمات ستون مهره ها، تومورهای مغز و نخاع، انوریسم مغزی، ناهنجاری های عروقی سیستم عصبی، تشنج ها، سندرم های درد آور، جمجمه و ستون مهره ها، تجمع بیش از حد مایع در مغز (هیدروسفالی) و ... را در بر می گیرد (تصویر ۱).

تاریخچه جراحی اعصاب در عصر باستان

شواهد موجود نشان می دهد که جراحی مغز و اعصاب به قرن سوم قبل از میلاد، زمانی که اولین جراحی جمجمه در شهر سوخته در جنوب شرق ایران انجام گرفت، مربوط می شود. مطالعات باستان شناسی روی جمجمه دختری ۱۳ ساله که دچار هیدروسفالی شده بود نشان داد که وی تحت عمل جراحی برداشت قسمتی از استخوان جمجمه قرار گرفته است که این عمل جراحی منجر به ادامه حیات وی به مدت ۶ ماه گردید (۱).

تاریخ انجام اعمال جراحی اعصاب به قدمت خود انسان است. ملت های باستانی مختلفی مثل ایران، مصر، هند، اروپایی های اولیه و سرخپوستان امریکای جنوبی با سوراخ کردن جمجمه (ترپاناسیون) به عنوان روش درمانی آشنا بودند. تا بدین وسیله ارواح خبیث و بخارات مضر را از بدن بیمار خارج کنند. اگرچه تعیین میزان موفقیت این روش درمانی مشکل است ولی مطمئناً

تصویر ۱. درمان های جراحی مغز و اعصاب در دوران قرون وسطی.

که بیشتر جراحان مغز و اعصاب در شهرهای بزرگ مثل تهران، مشهد، شیراز و ... مشغول به فعالیت بودند. خوشبختانه در چند سال اخیر با پیشرفت های علمی فراوان در زمینه علوم اعصاب، امکان دسترسی عموم مردم ایران به متخصصین مغز و اعصاب فراهم شده است. باتوجه به روند سریع پیشرفت علم و تکنولوژی به منظور به روز رسانی اطلاعات تخصصی و تحقیقاتی جراحان و پژوهشگران، بیمارستان رضوی مشهد بر آن شد تا کنگره ای را در سطح بین المللی با همکاری موسسه مغز و اعصاب سارا جین از نیویورک امریکا و مرکز تحقیقات علوم اعصاب شفا، بیمارستان خاتم الانبیاء تهران جهت تعامل بیشتر جراحان داخل و خارج از کشور به مدت سه روز از ۲۱ لغایت ۲۳ تیرماه ۱۳۹۱ برگزار نماید. (۴، ۵) - (تصویر ۲).

همفکری بیش از ۲۵ جراح برجسته از امریکا، آلمان، انگلیس، ایتالیا، مصر، سوئیس، سوریه، افغانستان، بلغارستان، برزیل و استرالیا و ۴۰ جراح سرشناس ایرانی، زمینه ساز تبادلات و ارتقا سطح علمی دانشمندان گردید. همچنین جراحان بسیاری از کشور افغانستان جهت ارتقای سطح علمی خود و بهره مندی از آخرین اطلاعات روز دنیا حضور بهم رسانیدند. سخنرانی ها در طیف گسترده ای از بیماری های مغز و اعصاب شامل بیماری های مغزی-عروقی، داخل عروقی، اعصاب محیطی،

فزاینده جراحی اعصاب می باشد. به نظر می رسد که جراحی اعصاب نسبت به دیگر رشته های جراحی هنوز افق های فراوانی دارد که بایستی کشف شود (۲).

تاریخچه جراحی مغز و اعصاب در ایران

جراحی مغز و اعصاب مدرن در ایران به اوایل دهه ۱۳۷۴ بر می گردد. از پیشگامان این رشته می توان دکتر نصرت الله عاملی و دکتر ابراهیم سمیعی را نام برد که هر دو کار تخصصی خود را از بیمارستان امام آغاز نمودند و تحصیلات تکمیلی خود را در خارج از ایران به اتمام رسانیدند (۳). در ایران با توجه به تعداد بالای تصادفات جاده ای، ضربات سر یکی از شایعترین آسیب های مغزی می باشد. همچنین در طول ۸ سال جنگ بین ایران و عراق (۱۳۶۷ - ۱۳۵۹)، ضربات اعصاب محیطی، نخاعی و جمجمه ای نیز از اصلی ترین آسیب ها بوده اند. در حالی که تورم مغز و سایر بیماری های التهابی در کشورهای غربی شایع تر می باشند. تا سال ۱۳۶۰ تنها چند برنامه ی آموزش جراحی مغز و اعصاب در تهران برگزار شده بود و تنها یک جراح برای هر ۶۴۰۰۰۰ نفر وجود داشت. در دهه ۱۳۷۰، شمار جراحان آموزش دیده به ۱۹۷ نفر برای جمعیتی حدود ۶۱ میلیون نفر رسید. اکثر این جراحان در ایران تحصیل کرده بودند و نیز چند سالی را در کشورهای اروپایی یا امریکایی دوره دیده بودند. یکی از مشکلات اساسی این بود

از شرکت کنندگان کنگره افراد زیر ۳۰ سال بودند که با آموزش این دانشمندان و پزشکان جوان می توانیم آینده ای بهتر را در زمینه ی علوم اعصاب برای ایران رقم بزنیم. همزمان با برگزاری کنگره ی جراحی مغز و اعصاب در مشهد، بیش از ۱۰ بیمار با همکاری جراحان ایرانی و خارجی تحت جراحی و بیش از ۷۰ بیمار تحت معاینه قرار گرفتند که با موفقیت بسیاری همراه بود (تصویر ۳).

ضربات مغزی، تومورهای داخل جمجمه ای، درد، جراحی مغز و اعصاب اطفال و علوم پایه اعصاب ارائه گردیدند. بیش از ۱۰۰ سخنرانی و پوستر در این کنگره ارائه گردید. مهمترین هدف از برگزاری این کنگره افزایش سطح همکاری بین جراحان مغز و اعصاب و دانشمندان علوم اعصاب در ایران و همچنین با سایر متخصصین در خارج از کشور بود. بیش از ۵۰٪

شماره ۳

تصویر ۳. انجام چندین عمل جراحی مغز و اعصاب در بیمارستان رضوی مشهد.

مهمترین سخنرانی‌ها

- مغزی: دکتر مریم خالقی قدیری از آلمان
۱۶. ارزیابی فعلی از نیاز فوری بیماران به کرانیوتومی غیر فشاری در درمان افزایش فشار داخل جمجمه‌ی مقاوم در بیماران دچار آسیب مغزی: دکتر محمد ال فیکي از مصر
  ۱۷. الف: مفاهیم و رویکردهای تکنیکی برای جراحی‌های بیماری‌های اسکمیک عروق مغزی در پی انسداد عروق کاروتید ب: روش‌های جراحی‌های میکروسکوپی با تهاجم بسیار کم متناسب با شرایط بیمار برای درمان گشادی عروق سیستم گردش خون قدامی مغز: دکتر نیما اطمینان از آلمان
  ۱۸. معرفی مرکز مغز و اعصاب سارا جین: پاتریک دونوچه از امریکا
  ۱۹. نتایج تحقیق بالینی یک دارونما - کنترل و مصرف پیشگیرانه تک دوز آمیتیرپتیلین برای کاهش دردهای ساق پا بدنال جراحی کمر: دکتر پیام واحدی از ایران
  ۲۰. الف: نقش تصویر برداری در تشخیص و مدیریت بیماری‌های اعصاب محیطی ب: نقش داخلی جراحی ام آر آی و مانتورینگ نوروفیزیولوژیک در درمان تومورهای داخل جمجمه: دکتر رالف کونیش از آلمان
  ۲۱. تاثیر داخلی جراحی تزریق Tranexamic در درمان Acid به منظور کاهش از دست رفتن خون در جراحی بیماری استخوان سازی غیر طبیعی جمجمه ای - سینوسی: دکتر سمیرا ذبیحیان از ایران
  ۲۲. روش استفاده از استخوان پس سر بین نیمکره ای برای درمان زخم‌های داخل جمجمه ای موجود در شکاف پشتی: دکتر سپاستیانو گوسماتو از برزیل
  ۲۳. پزشکی مبتنی بر شواهد برای تصمیم‌گیری جهت درمان آسیب‌های مغزی کوچک با استفاده از CT Scan: دکتر سهیل سعادت از ایران
  ۲۴. مدیریت آسیب‌های عصبی ناشی از ضربه: دکتر توماس کرشما از آلمان
  ۲۵. وضعیت کنونی جراحی مغز و اعصاب در افغانستان: دکتر پیرزاد از افغانستان
  ۱. جراحی صرع - بررسی‌های قبل از جراحی صرع مقاوم به درمان: پروفیسور علی گرجی از آلمان
  ۲. تاریخچه‌ی جراحی در عصر باستان: دکتر علیرضا فتحی از سوئیس
  ۳. تکنیک‌های جدید آندوسکوپی در مدیریت خونریزی‌های داخل مغزی: دکتر برک اوراقچیوگلو از آلمان
  ۴. تاریخچه‌ی جراحی‌های اعصاب محیطی همراه با فشار خارجی: دکتر کریستین هاینز از آلمان
  ۵. الف: آموزش میکرونوروسرجری و جراحی‌های آندوواسکولار در آنوریسم ب: گزینه‌های درمانی گوناگون در جراحی بیماری‌های مغزی عروقی کودکان: دکتر دیوید حسن از امریکا
  ۶. روش‌های مختلف جراحی برای درمان بیماری‌های اعصاب جمجمه‌ای و گرفتگی یک طرفه عصب صورت: دکتر جیوانی بروگی از ایتالیا
  ۷. الف: مدیریت جراحی‌های اعصاب محیطی بدنال آسیب‌های پس از جنگ ب: مدیریت تومورهای اعصاب محیطی: پروفیسور هانس پیتر رشتا از آلمان
  ۸. ترمیم مجدد عروق مغزی در انسداد کاذب کاروتید: پروفیسور هانس واسمن از آلمان
  ۹. الف: درمان آندوسکوپی هیدروسفالی در کودکان ب: آندوسکوپی توده عروقی - جمجمه‌ای در کودکان: دکتر حسن کدري از سوریه
  ۱۰. درمان‌های نوین داخل عروقی در بیماری‌های گشادی عروق مغز: دکتر حسین قناعتی از ایران
  ۱۱. خطاهای تشخیصی در درمان تومورهای التهابی و از بین رفتن میلیون در نوروپاتولوژی: دکتر کتی کیوانی از آلمان
  ۱۲. تحریک عمقی مغز در بیماری‌های عملکردی مغز: بررسی درمان‌های سابق و نوین: دکتر کیومرث اشکان از انگلستان
  ۱۳. تجربه معاصر در جراحی آدنومای هیپوفیز در بلغارستان: دکتر مارین مارینوف از بلغارستان
  ۱۴. الف: تصمیم‌گیری در مدیریت هیدروسفالوس کودکان ب: درمان‌های موجود در بیماری استخوان سازی غیر طبیعی جمجمه‌ای - سینوسی: دکتر مارتینا مسینگ یونگا از آلمان
  ۱۵. جراحی مغز در حالت هوشیاری در درمان تومورهای

منابع

1. Gorji A, Khaleghi Ghadiri M. History of headache in medieval Persian medicine. *The Lancet*. 2002; 1(8): 510-5.
2. <http://www.mums.ac.ir/nsd/fa/history>.
3. http://www.pezeshkyemrooz.ir/index.php?module=News&id=cntnt01&action=print&inline=0&cntnt01articleid=2133&cntnt01showtemplate=false&cntnt01returnid=17&hl=fa_IR.
4. Gorji A. The first international congress of road safety in Mashhad, Iran. *J Inj Violence Res*. 2012; 4: 101-2.
5. Gorji A. Workshop report - International Congress of Epilepsy in Mashhad, Iran. *Epilepsia*. 2011; 52: 847.